

УДК 535.256.87.4

Н.В. Прозорова, канд. екон. наук с. н. с.
Державна дослідна станція птахівництва НААН України

**УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВ ЯЄЧНОГО
ПТАХІВНИЦТВА ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ
ЇХ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ**

У статті обґрунтовано принципи управління витратами підприємств яєчного птахівництва як фактору підвищення їх конкурентоспроможності з врахуванням логістичного підходу. Досліджено, що для збереження рівня рентабельності та досягнення високих показників діяльності підприємства необхідною стає система ефективного управління витратами на виробництво та реалізацію

продукції. Досліджено, що використання логістичного підходу в управлінні підприємством яєчного птахівництва забезпечить підвищення ефективності виробництва яєць за рахунок виокремлення і скорочення логістичних витрат. Встановлено, що система «АВ-Костінг» є найбільш адекватним способом визначення логістичних витрат. Процес логістизації підприємств яєчного птахівництва в підсистемі управління витратами змінює механізм управління та впливає на процедури перетворення та переміщення матеріального, інформаційного та фінансового потоків.

Постановка проблеми. Економічні перетворення які на сьогоднішній день відбуваються в Україні не можуть не відобразитися на розвитку птахівництва в цілому, зокрема його та його яєчного напрямку. Яйця є одним з найбільш повноцінних та водночас доступних для широких верств населення джерелом білків [4]. Важливість високого рівня розвитку підприємств аграрного сектора економіки України, особливо яєчного птахівництва, пояснюється його стратегічною значущістю та домінуючою роллю в спеціалізації нашої країни. Ключовим фактором виживання підприємства в конкурентній боротьбі є вміння ефективно господарювати. В умовах самоокупності та самофінансування для підприємств яєчного птахівництва головними цілями стають максимізація прибутку та підвищення ефективності виробництва. У такому випадку для збереження рівня рентабельності та досягнення високих показників діяльності підприємства необхідною стає система ефективного управління витратами на виробництво та реалізацію продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням теоретичних і практичних аспектів управління витратами підприємств яєчного птахівництва присвячені наукові дослідження відомих вчених: О. Анісімової, О. Варченко, Н. Золотарьова, І. Іонова, О. Кирилюка, Б. Мельника, С. Онисько, П. Саблука, М. Сахацького, І. Свиноуса, О. Ульяновченка, П. Хейне, Й. Шумпетера та інших вчених [1-5]. Однак, визнаючи безперечні досягнення вищенаведених науковців, вважаємо за необхідне більш детально дослідити принципи управління витратами підприємств яєчного птахівництва з врахуванням логістичного підходу.

Формулювання цілей статті. Обґрунтування інструментів управління витратами підприємств яєчного птахівництва як фактору підвищення їх конкурентоспроможності.

Виклад основного матеріалу досліджень. Активний розвиток великотоварного виробництва вніс істотні корективи як у виробничу, так і товарну структури ринку яєць. Ще на початку двохтисячних років

основним виробником яєць були господарства населення, формуючи більше 60 % загального обсягу пропозиції продукції. За підсумками 2014 р., частка господарств населення у виробництві яєць скоротилася до 37,3 %. Найбільшими виробниками яєць в Україні є Київська, Хмельницька, Херсонська, Донецька та Дніпропетровська області, показники по областях складають: 2,720 млрд шт (107 %), 1,929 млрд шт (106 %), 1,813 млрд шт (151 %), 1,780 млрд шт (92 %) і 1,046 млрд шт. (110 %) відповідно. Найменшими виробниками яєць є Чернігівська, Миколаївська, Волинська, Сумська області [4].

У ринкових умовах господарювання першочергове значення для підвищення конкурентоспроможності продукції має беззбиткове ведення виробництва. Для підприємства будь-якої галузі важливо знати, за якого обсягу реалізації того чи іншого виду продукції досягається його беззбитковість, оскільки при зменшенні обсягів реалізації за критичний рівень підприємство починає зазнавати збитків, водночас при збільшенні продажу над його критичним обсягом забезпечується прибутковість виробництва. Тому, у сучасних умовах проблема управління витратами є особливо актуальною для вітчизняних підприємств яєчного птахівництва. Забезпечення раціональних схем управління витратами дозволить підвищити ефективність здійснення операційної діяльності в умовах невизначеності та непередбачуваності зовнішнього середовища.

Управління витратами підприємства спрямоване на створення системи механізмів та важелів підвищення ефективності виробництва. Основа ефективності будь-якого птахівничого господарства – рентабельність кінцевого продукту, його конкурентоспроможність на внутрішньому і зовнішньому ринку. А один з найважливіших доданків успішної конкуренції підприємства – логістизація виробництва.

Використання логістичного підходу в управлінні підприємством яєчного птахівництва забезпечить підвищення ефективності виробництва яєць за рахунок виокремлення і скорочення логістичних витрат. Особливістю логістики є її здатність управляти потоковими процесами. Окрім того, логістика забезпечує організацію оптимального управління цими процесами з метою виявлення і реалізації скритих резервів управління, в основному у вигляді додаткових доходів і прибутку логістичної системи, так званого синергічного ефекту системи. Таким чином, головною ціллю управління витратами є досягнення встановлених результатів фінансово-господарської діяльності логістичного утворення в оперативному та стратегічному аспектах шляхом оптимізації витрат.

Так, наприклад, агропромислова групи «Авангард» використовує на практиці логістичну систему яєчного виробництва. «AVANGARDCO IPL»

– найбільша агропромислова група України, компанії якої спеціалізуються на виробництві курячих яєць і яєчних продуктів. Згідно зі звітом компанії ТОВ «Фінансово-аналітична група «Про-Консалтинг», «AVANGARDCO IPL» займає 57 % промислового ринку яєць в Україні і 91% ринку з усіх яєчних продуктів країни. Виробничі об'єкти Компанії розташовані в 14 з 24 регіонів України, а також в Автономній Республіці Крим.

На виробничих підприємствах «AVANGARDCO IPL» міститься найбільше поголів'я курей-несучок в Україні. На кінець 2014 р. загальна чисельність поголів'я «AVANGARDCO IPL» склала 32,5 млн голів, поголів'я курей-несучок – 27,0 млн голів. Виробничий цикл «AVANGARDCO IPL» є вертикально інтегрованим. До складу Компанії входять: 19 птахофабрик, які в 2014 р. виробили 7019 млн шт яєць; 3 репродуктора II порядку, які забезпечують виробничі потреби компанії в добовому молодняку; 10 зон з підросування молодняка; 6 комбікормових заводів; і 4 склади тривалого зберігання яєць.

Таким чином, основне завдання, яке стоїть перед системою управління витратами підприємств яєчного птахівництва, полягає в тому, щоб знайти способи їхнього розподілу. Оскільки від способу розподілу можливе одержання різних результатів, крім того, для рішення конкретних завдань управління матеріальним потоком (МП) необхідно використовувати різні системи обліку витрат. Необхідність розподілу витрат для управління МП полягає в наступному: 1) розподіл необхідних для оцінки витрат на зберігання запасів, що, у свою чергу, визначає розмір витрат на утримання основних фондів; 2) розподіл характеризує напрямки й ефективність використання загальних ресурсів і може стимулювати керівників до більше ефективного їхнього використання; 3) розподіл може полегшити процес планування МП, оскільки вказує на потреби підрозділів підприємства в загальних ресурсах; 4) розподіл витрат допомагає точно визначити собівартість конкретної операції.

Калькуляція витрат по видах робіт або операціям («АВ-Костінг») є найбільш адекватним способом визначення логістичних витрат. Як основний об'єкт обліку в системі «АВ-Костінг» є операція. Дана система призначена для точної оцінки витрат на кожні виконувані фізичні функції й операції, для того, щоб надалі можна було їх віднести на конкретний продукт, споживача або бізнес-процес. У підсумку можна буде точно оцінити всі витрати на виконувані фізичні функції й операції незалежно від того, де й коли вони виконувалися, витрачені на здійснення даного бізнес-процесу. Це необхідно для більш точної калькуляції собівартості бізнес-процесу. Система «АВ-Костінг» дозволяє деталізовано оцінити виконання кожної фізичної функції й операції, і вирішує недоліки традиційних систем

обліку в цьому плані. Завдяки чому, облік логістичних витрат по видах діяльності дає також можливість більш точно підійти до розподілу накладних і непрямих витрат. Основною перевагою даного методу можна зазначити можливість на його основі формувати інформаційне поле для внутрішнього управління витратами підприємств яєчного птахівництва, і що особливо важливо для управління єдиним МП в логістичній системі.

Система обліку витрат по видах діяльності побудована на основі концепції «ланцюжка цінностей», її облікова система описує механізм формування вартості й інших характеристик матеріальних ресурсів, готової продукції і послуг на основі собівартості операцій і ресурсів, задіяних у бізнес-процесах. Відповідно до системи обліку «АВ-Костінг», необхідно сформувати всю структуру витрат (маючих як явний, так і неявний, схований характер) на фізичні операції й функції, що виникають на підприємстві і пов'язані з роботою по здійсненню трансакцій між постачальниками й споживачами. Принциповим у цьому випадку є облік всіх можливих витрат, які так чи інакше можуть бути пов'язані із прийнятими рішеннями в межах підприємства та його логістичної системи.

Можна виділити такі сукупні витрати підприємств яєчного птахівництва, з оцінкою їхньої структури: витрати по транспортуванню (41 %), витрати по операціях складування (11 %), витрати на зберігання (28 %), витрати по фасуванню (5 %), управлінські витрати (4 %), завантаження-розвантаження (6 %), облік замовлень (5 %) [4].

Отже, процес логістизації підприємств яєчного птахівництва в підсистемі управління витратами змінює механізм управління та впливає на процедури перетворення та переміщення матеріального, інформаційного та фінансового потоків, неминуче трансформує структуру та обсяг витрат, що дозволяє впорядковано будувати систему мотивації та здійснювати ефективну економію витрат з метою підвищення конкурентоспроможності підприємств яєчного птахівництва в контексті подолання наслідків світової фінансової кризи та досягнення економічного зростання в аграрному секторі економіки.

Висновки. Однією з найважливіших і найскладніших проблем при здійсненні господарської діяльності підприємств яєчного птахівництва в умовах швидкоплинного, невизначеного та непередбачуваного зовнішнього середовища є проблема пошуку шляхів підвищення конкурентоспроможності виробництва. Одним з таких – є логістизація виробництва в підсистемі управління витратами. Проведене дослідження дає можливість оцінити сучасний стан розвитку яєчного птахівництва та визначити основні напрями управління витратами в логістичній структурі підприємств яєчного птахівництва. Також, встановлено, що система

«АВ-Костінг» є найбільш адекватним способом визначення логістичних витрат підприємств цього напрямку. Дана система призначена для точної оцінки витрат на кожні виконувані фізичні функції й операції. Ефективне управління витратами в контексті логістизації забезпечить їх зменшення, що приведе до підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Бібліографічний список: 1. Буряк Р.І. Управління якістю продукції птахівництва : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємством» / Р.І. Буряк. – К., 2003. – 20 с. 2. Голюков І.В. Особливості інвестиційних проектів у птахівництві / І. В. Голюков // Економіка АПК. – 2006. – № 6. – С. 73–75. 3. Гончаров Ю.В. Оцінювання ефективності функціонування логістичної системи / Ю.В. Гончаров, Г.В. Костюк // Актуальні проблеми економіки. – № 9 (123). – 2011. – С. 8-15. 4. Заболотний В.С. Конкурентоспроможне птахівництво України: аналітична оцінка, прогноз розвитку / В.С. Заболотний, О.Ф. Кирилюк. – К.: ЦП «Компринт», 2013. – 197 с. 5. Золотарьова Н.С. Методичні аспекти визначення фактичної собівартості продукції інкубаторно-птахівничих підприємств / Н.С. Золотарьова // Економіка АПК. – 2006. – № 2. – С. 79–85.

Прозорова Н.В. Управление затратами предприятий яичного птицеводства как фактор повышения их конкурентоспособности. В статье, обоснованы принципы управления затратами предприятий яичного птицеводства как фактора повышения их конкурентоспособности с учетом логистического подхода. Предложено использование логистического подхода в управлении предприятием яичного птицеводства, что обеспечит повышение эффективности производства яиц за счет выделения и сокращение логистических затрат. Определено, что система «АВ-костинг» является наиболее лучшим способом определения логистических затрат. Процесс логистизации предприятий яичного птицеводства в подсистеме управления затратами меняет механизм управления и влияет на процедуры преобразования и перемещения материального, информационного и финансового потоков.

Prozorova N. Enterprises cost management companies of egg poultry farming as a factor of competitiveness. This paper suggests the principles of cost management business of egg poultry farming as a factor in increasing their competitiveness in view of the logistical approach. It is proved that to maintain the level of profitability and achieve high performance businesses need to become effective cost management system for production and sales. Cost management of the enterprise is aimed at creating a system of mechanisms and

levers to improve production efficiency. Research shows that the basis of the effectiveness of any poultry farm is profitability of the final product, its competitiveness in the domestic and foreign markets. One of the most important components of a successful competitive of the enterprise – production logistization. The main challenge facing the system of cost management enterprises of egg poultry farming is to find ways of their distribution. Since the method of distribution depends on the result, in addition, to address the specific problems of management material flow is necessary to use a variety of cost accounting system. It was determined that the system is "AB-costing" is the most best way to determine the logistics costs. The process of logistizations of egg poultry farming enterprises subsystem cost management change management mechanism and affect the conversion process and transfer the material, information and financial flows, inevitably transforms the structure of expenditure and allows orderly system of incentives to build and implement effective cost savings in order to increase the competitiveness of the poultry egg in the context of overcoming the consequences of the global financial crisis and achieving economic growth in the agricultural sector.

Ключові слова: яєчне птахівництво, управління витратами, конкурентоспроможність, логістичний підхід, підприємство.

Ключевые слова: яичное птицеводство, управление затратами, конкурентоспособность, логистический подход, предприятие.

Key words: egg poultry, cost management, competitiveness, logistical approach, the enterprise.